

ضرورت پیاده سازی زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) توسط شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛ در تهیه و ارائه گزارشهای مالی

جمال محمدی*^۱، علی خوزین^۲

۱. گروه حسابداری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران

نویسنده مسئول khozain@yahoo.com

۲. گروه حسابداری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران

چکیده

زبان گزارشگری توسعه پذیر یک زبانی برای ارتباط الکترونیکی تجاری و مالی است که می تواند نحوه انتشار اطلاعات را مورد تغییر قرار دهد. ظهور فناوری اطلاعات و پیشرفت و گسترش آن سبب تحول و دگرگونی کسب و کارها شده است. امروزه تمامی اطلاعات کسب و کار در قالب های مختلف Excel، Word، HTML یا PDF در سیستم های رایانه ای ذخیره شده است. عدم وجود قالب یکسان، باعث به وجود آمدن مشکلات زیادی در تعامل بین سیستم های کامپیوتری مختلف شده است. این مشکلات به ویژه در مورد نهادهای نظارتی که مستندات زیادی را از شرکت های مختلف دریافت می کنند جدی تر بوده و تبدیل قالب ها علاوه بر اینکه اتلاف هزینه و زمان زیادی به دنبال دارد، معمولاً همراه با بروز خطا می باشد. به همین دلیل در دهه های اخیر زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر به شکلی گسترده از سوی نهادهای کسب و کار مختلف، پیاده سازی شده است. زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر، این فرصت را برای استفاده کنندگان فراهم می آورد که اطلاعات مورد نیاز خود را تنها از یک منبع تهیه کنند و برای دریافت اطلاعات مورد نیاز به منابع مختلف بی نیاز شوند. این زبان گزارشگری با ویژگی هایی که در اختیار کاربر قرار می دهد می تواند در صورت استفاده صحیح، نقش موثری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی را ایفا نماید.

واژه های کلیدی: زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL)، صورت های مالی، اطلاعات مالی، گزارش های مالی

مقدمه

بازارهای تجاری و استفاده کنندگان اطلاعات تجاری به شرایطی احتیاج دارند تا شفافیت مراحل گزارشگری را افزایش دهند. زیرا امروزه گزارشگری تجاری با انبوهی از مشکلات مانند ناکارایی، تجزیه و تحلیل نامناسب، انتشار نامناسب اطلاعات تجاری در بین استفاده کنندگان روبرو است. بنابراین دستیابی به یک سامانه گزارشگری تجاری مناسب برای حل این مسایل و ناکارایی ها بسیار مهم است. یکی از مهمترین ابزاری که می تواند این معضل را برطرف نماید و باعث ارائه اطلاعات با کیفیت و شفاف باشد، زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر است (محمدی و خوزین، ۱۳۹۶). زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر (XBRL)، یک زبان الکترونیکی اطلاعات مالی است که به هر یک از اقلام مالی و غیر مالی موجود در گزارش ها که در برگیرنده اطلاعات مفهومی اقلام و شرح معنای آنها هستند، به برجسب پیوست می گردد. چنین کاری موجب می گردد تا کامپیوترها قادر به خواندن گزارشهای مالی شوند؛ امری که در صورت ارسال این گزارشها در قالب های دیگر از جمله اسناد قابل حمل (PDF)، امکان حقیقت پذیر نبود. در حقیقت، زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر روش استاندارد را برای تهیه، انتشار، مبادله و استخراج داده ها از صورتهای مالی به صورت الکترونیکی و خودکار، فراهم می آورد. با توجه به کاهش عملیات دستی، زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر روش سریع تر و کم خطاتری را برای استفاده از اطلاعات مالی ارائه می کند. بدین ترتیب، انتظار می رود که زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر تأثیر گسترده ای را بر حوزه گزارشگری مالی داشته باشد و به عنوان یک زبان فراگیر و جدید، به جای روشهای سنتی مورد استفاده قرار گیرد (عرب مازار یزدی و جابری نسب، ۱۳۸۸).

عمده سازمان ها معتقدند که شفافیت اطلاعات مالی ارائه شده می تواند بسیاری از سرمایه گذاران و مشتریان را جذب نماید و سبب بهبود وضعیت اقتصادی و رشد مالی سازمان شود. بنابر این زبان XBRL به عنوان زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر می تواند جهت انتشار اطلاعات مورد نظر مورد استفاده قرار گیرد و ضمناً اکثر شرکت ها با اجرای XBRL می توانند، هزینه های انتشار و تطابق اطلاعاتی خود را کاهش دهند و بدین وسیله مزایایی از سرمایه گذاران بالقوه کسب نمایند (باغومیان، ۱۳۹۲). امروزه سرعت تهیه، انتشار و قابلیت مقایسه اطلاعات به ویژه اطلاعات مالی از اهمیت بسیاری برخوردار است. استفاده کنندگان صورتهای مالی به دنبال سریع ترین راه جهت دستیابی به نتایج مورد نظر در کم ترین زمان ممکن، با بالاترین دقت و شفافیت می باشند در این راستا شرکتها می توانند از XBRL به عنوان قالب جهانی با هدف افزایش کارایی و بهبود مسیر گزارش دهی استفاده نمایند و بدین وسیله کیفیت افشاکاری مالی و انتشار اطلاعات خود را افزایش دهند و با بالابردن سطح اعتماد ناشی از شفافیت اطلاعات، سرمایه گذاران بیشتری را جذب نمایند (پاکروان، ۱۳۹۱). XBRL تنها زبان نشانه ای است که بسادگی خروجی سیستم های مالی را دریافت و از طریق رمزگذاری، داده ها را در فرمت های قابل خواندن توسط ماشین قرار می دهد (اسکو

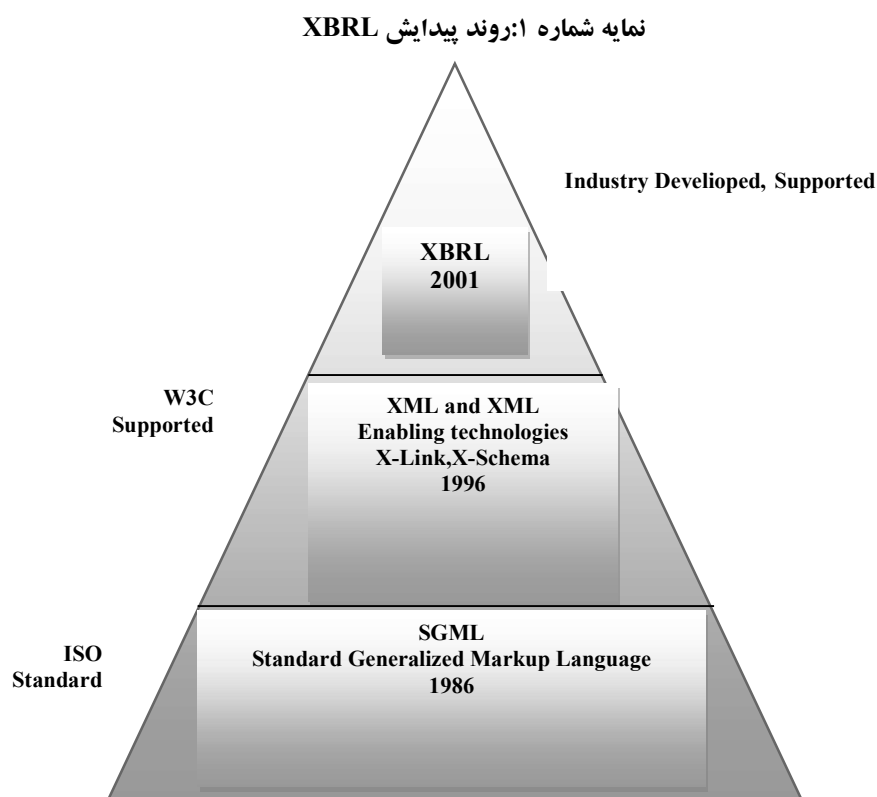
و برزگر خاندوزی، ۱۳۹۱). این زبان گزارشگری تجاری با ویژگیهایی که در اختیار کاربر قرار می دهد، می تواند در صورت استفاده صحیح نقش موثری را در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی را ایفا کند (برزگر اصل و ولی پور رکنی، ۱۳۸۵). بر اساس نظر محققان، XBRL رعایت استانداردهای حسابداری و مالی، کدبندی، انتشار و قابلیت ویرایش اطلاعات توسط استفاده کنندگان را به آسانی به همراه دارد. زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر می تواند توانایی سازمان ها و شرکت ها را جهت مقایسه خود با سایر سازمان ها و صنعت ها افزایش دهد، با استفاده از XBRL انعطاف پذیری اطلاعات شرکت ها برای آنالیز و تطابق فوری با مدل های مالی افزایش می یابد. لذا هر سازمانی جهت اجرای تکنولوژی و نوآوری جدید باید بسترهای پیاده سازی را بررسی و قابلیت های اجرای پروژه جدید را بیازماید تا بتواند از ریسک های مرتبط جلوگیری نماید. هر چند پیشرفت اینگونه نوآوری ها با سرعت انجام خواهد گرفت اما ضروری است که یکسری ملاحظات در نظر گرفته شود تا اجرا و پیاده سازی آن به بهترین شکل انجام گرفته و قابل بهبود و رشد در مراحل بعدی باشد (محمدی و خوزین، ۱۳۹۶). در بسیاری از کشورها، هنوز پیاده سازی XBRL به عنوان ضرورت در نظر گرفته نشده است. از این رو در سطح بین المللی مقایسه گزارشات و تحلیل ها را دچار مشکل خواهد کرد. در اجرای این نوآوری بسیاری از عوامل تاثیر گذار می باشد و بسیاری از محققین عواملی همچون محیطی، سازمانی و تکنولوژی را در اجرای این نوع نوآوری موثر می دانند (نیکبخت و گلکار، ۱۳۹۰). لذا ضروری است قبل از اجرای هر نوع نوآوری و تکنولوژی، محیط یک سازمان، فرهنگ، شرایط و حتی تجربیات قبل نیز سنجیده و قابلیت پیاده سازی بررسی گردد.

تاریخچه زبان توسعه پذیر گزارشگری مالی (XBRL)

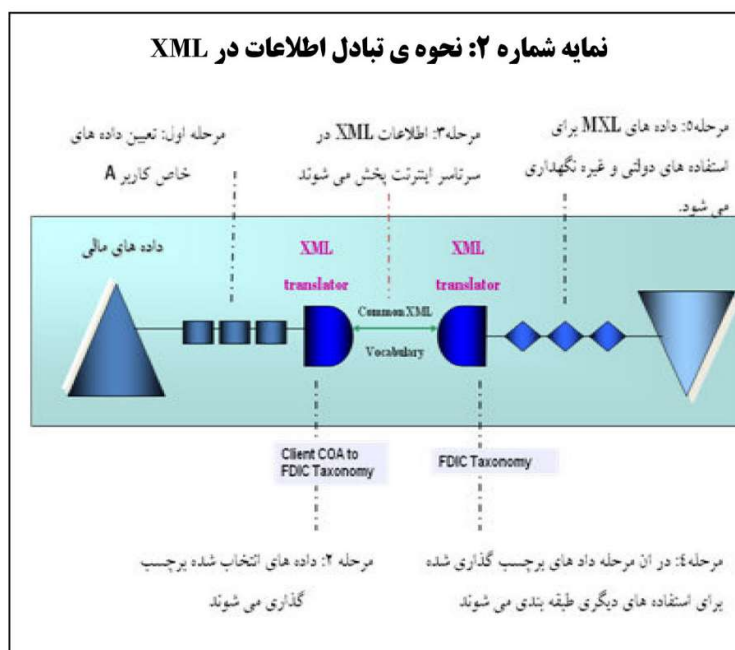
تاریخچه زبان توسعه پذیر گزارشگری مالی (XBRL) به سال ۱۹۹۸ باز می گردد. در آوریل ۱۹۹۸ چارلز هافمن، حسابدار رسمی موسسه نایت ویل اند گریگوری در شهر تاکوهای ایالت واشنگتن، XML را برای گزارشگری الکترونیکی اطلاعات مالی مورد بررسی قرار دارد، هافمن شروع به ایجاد نمونه های صورتهای مالی و برنامه های حسابرسی با استفاده از XML کرد. در جولای سال ۱۹۹۸، هافمن رئیس کار گروه فن آوری برتر AICPA را در جریان امکانات بالقوه XML قرار داد و AICPA را متقاعد به اهمیت این زبان جدید گزارشگری مالی نمود. این انجمن خواستار یک طرح تجاری برای گزارشات مالی مبتنی بر XML شد. که این پروژه XFRML نام داشت. این طرح تجاری در ژوئن ۱۹۹۹ آماده شد و در جولای همان سال اعضای هیئت مدیره AICPA با اعطای بودجه برای پیشبرد این طرح موافقت نمودند. در آگوست ۱۹۹۹، ۱۲ شرکت به کمیته پشتیبانی این طرح پیوستند. اولین جلسه کمیته پشتیبانی XFRML در اکتبر ۱۹۹۹ صورت گرفت و در آوریل ۲۰۰۰ نام این کمیته از XFRML به XBRL تغییر یافت (بریتز و دیگران، ۲۰۰۸) و نظر محققان بسیاری را به خود جلب نمود. در سال ۲۰۰۰ انجمن حسابداران آمریکا پیشنهاد کرد کمیته ای جهت نظارت بر بکارگیری استاندارد گزارشگری در شرکت ها تشکیل گردد. ویرایش XBRL در سال ۲۰۰۰ اتفاق افتاد و اطلاعات برخی از شرکتها بصورت نمونه بر اساس آن تهیه شد تا قابلیت های آن مشخص شود. از دسامبر سال ۲۰۰۱ که زبان XBRL بصورت یک راهکار تازه پیشنهادی مطرح شد، عملا در امر گزارشگری مالی شرکت ها مورد استفاده قرار گرفته است. شرکت هایی که داوطلب استفاده از این زبان بوده اند گزارش های مالی خود را در این قالب در سایت EDGAR در معرض استفاده قرار داده اند. برخی از این اطلاعات بصورت رایگان و مابقی با پرداخت مبالغ ناچیزی در اختیار استفاده کنندگان ذی نفع و علاقه مند به دریافت اطلاعات مالی شرکتها قرار می گیرد. پس از پذیرش اولیه، XBRL تلاش زیادی برای ایجاد رده بندی های عمومی تر از اطلاعات مالی برای استفاده در محیط این زبان انجام شد. نخستین متن پیشنهادی برای استاندارد بین المللی حسابداری، پس از ماهها تلاش سخت اعضا، در آوریل ۲۰۰۲ انتشار یافت (فریور، ۱۳۸۶).

بورس نیویورک در دسامبر سال ۲۰۰۲ زبان استاندارد برای انتشار اطلاعات معاملات تصویب کرد و همچنین خواستار استفاده از این استاندارد برای دریافت گزارشات شرکتها و بکارگیری آن از سال ۲۰۰۵ الزامی شد. استفاده از این استاندارد در بورس نزدیک از سال ۲۰۰۴ بصورت رسمی آغاز گردید. شایان ذکر است در سند استراتژی توسعه بازار سرمایه آمریکا برای سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۹ استفاده داده های استاندارد برجسب زده مانند XBRL به عنوان یکی از بندهای اساسی در نظر گرفته شده است. نمایه شماره ۱ سیر تحول تاریخ XBRL را نشان می دهد.

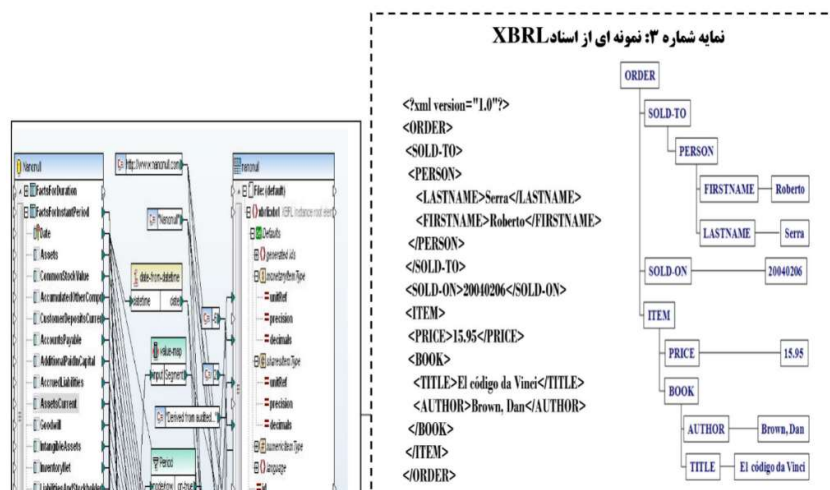
این زبان گزارشگری تجاری با ویژگی های که در اختیار کاربر قرار می دهد می تواند در صورت استفاده صحیح نقش موثری را در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی ایفا کند (بزرگ اصل و ولی پور رکنی، ۱۳۸۵)

نمایه شماره ۲ عملکرد XML و XBRL را نشان می دهد.

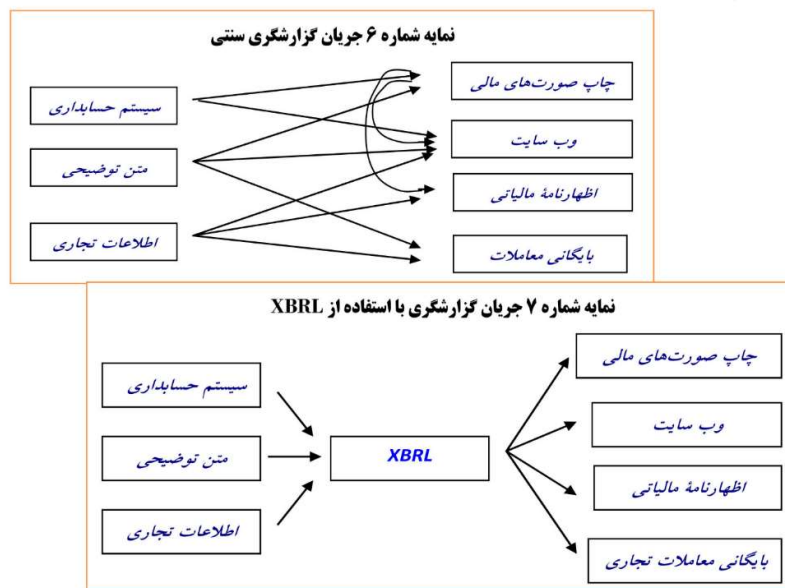

در این زبان ابتدا اطلاعات توسط تولید کننده رمز گذاری می شود و سپس یک موسسه رمز گذاری می شود و سپس یک موسسه رمز های مربوط را شناسایی و صحت اطلاعات را تایید می کند. در ایران XBRL چندان مورد استفاده قرار نگرفته است و شرکتها ملزم به ارائه اطلاعات از طریق اینترنت و XBRL نیستند از این، در این تحقیق یک وب سایت طراحی و گزارشات بصورت صفحات گسترده در این وب سایت قرار گرفتند و چون ابزار XBItL وجود ندارد، محقق عملکرد XBItL را مشابه سازی نمود. بدین صورت که کدهایی را روی هر صفحه وب قرار داد و این کدها را در اختیار کاربران نیز گذاشت، و از انجایی که کاربر کد مربوطه را بر روی صفحه وب ها مشاهده می کرد، اعتمادی همچون XBItL را می یافت. نمایه شماره ۳ و ۴ این وب ونحوه ی نوشتن آن را به تصویر کشیده است.

ضرورت پیاده سازی زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) توسط شرکت های پذیرفته شده در ۳۱/۰۰۰۰

نمایه شماره ۷ و ۶ تفاوت اطلاعات ارائه شده از طریق XBRL و سبستی گزارشگری (بدون XBRL) را نشان می دهد.

زبان گزارشگری کسب و کار توسعه پذیر (XBRL)

نظر به اهمیت و فواید قابل توجه این سیستم گزارشگری است که رییس SEC از آن بعنوان «گزارشگری (داده های) تعاملی» یاد کرده و آنرا به عنوان آینده گزارشگری مالی معرفی می نماید. (Enachi et al. 2015). همراه با تحقیقات در رابطه با گزارشگری تجاری آنلاین، استفاده از زبان گزارشگری تجاری گسترشپذیر برای شکل دادن به اطلاعات تجاری به صورتی که برای درخواستهای گوناگون قابل استفاده باشد، متداول شده است (دیویس، کیور و کلمنت، ۲۰۰۲). نظر به اهمیت و مزایای این نوع گزارشگری، کشورهای متعددی در دنیا استفاده از XBRL را شروع نموده اند (کشورهای چین، اسپانیا، بلژیک، هلند، هند، ژاپن، انگلستان و آمریکا). علاوه بر این سایر کشورها با تشکیل کارگروه های مربوطه، در حال پیاده سازی و تهیه زیرساخت های بکارگیری آن هستند (استرالیا، فرانسه، سوئد، فنلاند، امارات عربی). روند رو به رشد بکارگیری و استفاده از XBRL در دنیا نشانگر اینست که این روش به عنوان روش آتی در گزارشگری مالی محسوب شده و چه بسا موجب کنار گذاشتن روش های موجود برای گزارشگری مالی گردد. (محمدی و خوزین، ۱۳۹۶). زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر، یک سیستم گزارشگری مبتنی بر منبع باز است که برای تهیه و مبادله الکترونیکی گزارشهای بازرگانی در سراسر جهان ایجاد شده است. این زبان در کل درباره برجسب گذاری الکترونیکی داده ها است و آن را می توان با رمزینه مقایسه کرد. این برجسب های الکترونیکی این توانایی را به XBRL می دهند تا با استفاده از آنها به جستجو و کشف اطلاعات مورد نیاز بپردازد و از آنها برای مقایسه بین چندین شرکت و یا مقایسه میزان تولید واقعی دورن یک شرکت استفاده کند (بلفورد، ۲۰۰۰). این زبان، این فرصت را برای استفاده کنندگان فراهم می آورد که اطلاعات مورد نیاز خود را تنها از یک منبع تهیه کنند و برای دریافت اطلاعات مورد نیاز به منابع

مختلف بی نیاز شوند. این زبان در سرتاسر جهان مشترک بوده و امکان تغییر و پردازش اطلاعات نیز در آن میسر است. زبان گزارشگری کسب و کار توسعه پذیر، روند و شیوه جدید در گزارشگری مالی ارائه می کند و هدف از بکارگیری این زبان جدید در بازار سرمایه، گزارشدهی یکسانه صورت های مالی و کمک بیشتر به استفاده کنندگان از اطلاعات و صورت های مالی شرکت ها است (عبداللهی و منزوی، ۱۳۹۰). XBRL مغایرتی با استانداردهای حسابداری ندارد و فرصتی را برای جهانی نمودن و بین المللی شدن بازارهای سرمایه ایجاد نموده و زمینه را برای ورود شرکت ها به بازار های بین المللی فراهم می سازد. XBRL تهیه کنندگان و استفاده، کنندگان داده های مالی را قادر می سازد تا از فرآیندهای دستی هزینه بر که به طور عموم شامل مقایسه زمان مصرف شده و جمع آوری و ثبت دوباره داده ها است، دوری کنند. آنها قادر می شوند به کمک نرم افزاری که اطلاعات را صحیح و معتبر می سازد، تلاش خود را بر تجزیه و تحلیل متمرکز سازند. به عنوان مثال پژوهشگران می توانند استخراج اطلاعات خاصی را که در گذشته ممکن بود ساعت ها به طول انجامد با XBRL در کسری از ثانیه انجام دهند. این منافع شامل همه آن کسانی است که داده های مؤسسه تجاری را دریافت می نمایند؛ یعنی شامل دولت ها، قانونگذاران، سازمانهای اقتصادی، بازارهای بورس، مؤسسات اطلاعات مالی و نظایر آن و کسانی که آنها را تهیه یا استفاده می نمایند (شامل حسابداران، حسابرسان، مدیران مؤسسه، تحلیلگران مالی، سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان (کردستانی و رحیمی، ۱۳۸۸).

برخی معتقدند که استفاده از زبان XBRL موجب یکنواخت شدن محتوای گزارش های مالی خواهد شد (ثقفی و همکاران، ۱۳۸۴). استفاده کنندگان اطلاعات تجاری با استفاده از XBRL نیازی به تبدیل اطلاعات تجاری از شکلی به شکل دیگر ندارند و این امر باعث افزایش سرعت گزارشگری می شود، اطلاعات و گزارشات قابل اتکاتر، کارآتر و قابل دسترس خواهد شد و ارائه صورت های مالی در سطح بین المللی را تسهیل می بخشد (شیپوریان و احمدی، ۱۳۸۸). XBRL کاربردی از زبان کامپیوتری XML و خاص گزارشگری مالی تجاری است که در حرفه مالی می تواند برای ورود اطلاعات به سیستم، از سوی منتشر کننده مورد استفاده قرار گیرد این راه کار، به شرکت ها این امکان را می دهد تا اطلاعات خود را به استفاده کنندگان به شکل استاندارد گزارش نمایند. در حقیقت به گفته بسیاری از صاحب نظران حرفه، XBRL چندین شکاف عمده در فرایند جمع آوری، طبقه بندی و گزارش اطلاعات مالی بین سیستم های تجاری را حذف و موجب بهبود فوق العاده ای در کیفیت اطلاعات می شود (میربلوک و انوشه، ۱۳۹۲).

ماموریت XBRL استاندارد کردن داده ها و به نوعی برچسب زدن و یک زبان کردن اطلاعات مالی است. هنگامی که اطلاعات استاندارد شوند و در رایانه قرار گیرند امکان استفاده از این اطلاعات برای مقاصد مختلف امکان پذیر است. در آینده نزدیک همه به سوی XBRL خواهند رفت، زیرا نخست این امکان فراهم می شود که یک بار داده ها وارد شوند، اما به دفعات استفاده شوند همچنین XBRL مزیت های دیگری همچون افزایش دقت، فراهم آمدن امکان تحلیل گری بهتر و آسان تر، کاهش هزینه ها،

افزایش سرعت و یکپارچه سازی اطلاعات در سطح جهانی را به دنبال دارد. هنر XBRL این است که با استاندارد سازی بین محتوا و متن یا زمینه هماهنگی ایجاد نماید. هنگامی که اطلاعات کد گذاری می شود و براساس استانداردهای بین المللی طبقه بندی می شود، این اطلاعات برای تمام دنیا قابل فهم و دسترس است و امکان حضور سرمایه گذاران خارجی را در بازار فراهم خواهد کرد. پیوستن به IFRS به عنوان پیش نیاز استقرار XBRL مطرح است (پوریانسن و اسکندری، ۱۳۹۲). همانند استانداردهای حسابداری که مدیران مالی را هدایت می کنند که چگونه معاملات تجاری را حسابداری و اطلاعات مالی را گزارش نمایند، استانداردهای XBRL مدیران را هدایت می کنند که چگونه اطلاعات مالی را به صورت استاندارد و الکترونیکی گزارش کنند (کاپزولی، ۲۰۰۷). XBRL ایجاد شد تا به عنوان یک استاندارد گزارشگری شرکت ها در اینترنت عمل نماید (برگرون، ۲۰۰۳، بوریتز و نو، ۲۰۰۳). XBRL یک رویکرد استاندارد جهانی است که تبادل اطلاعات کسب و کار و بخصوص گزارشگری مالی را در سراسر جهان متحول ساخته و پیاده سازی و پذیرش زبان گزارشگری کسب و کار توسعه پذیر، در سطح جهانی از سوی کشورهای مختلف به سرعت رو به افزایش است (پوریا نسب و اسکندری، ۱۳۹۲). به عنوان مثال، در دسامبر ۲۰۰۲ در بورس نیویورک تصویب شد که از زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر برای انتشار اطلاعات استفاده شود و همچنین از این استاندارد برای دریافت گزارشات شرکت ها استفاده شود و انطباق با آن از سال ۲۰۰۵ الزامی می باشد. استفاده از این استاندارد در بورس از سال ۲۰۰۴ به صورت رسمی آغاز گردید (باقریان کاسگری، ۱۳۸۶). شایان ذکر است، در سند استراتژی توسعه بازار سرمایه آمریکا برای سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۹ استفاده از داده های استاندارد مانند XBRL به عنوان یکی از بندهای اساسی در نظر گرفته شده است.

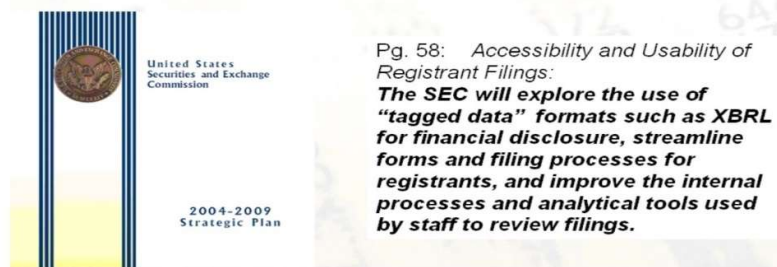
برنامه راهبردی کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC)

صفحه ۵۸: قابلیت دسترسی و استفاده برای پرونده تهیه کنندگان

SEC استفاده از قالب بندی "داده های ضمیمه شده" از قبیل XBRL را برای افشای مالی، ساده کردن فرم ها و روند تکمیل، تهیه و بهبود فرآیندهای داخلی و ابزارهای تحلیلی مورد استفاده توسط کارکنان برای مرور تکمیل پرونده ها مورد بررسی قرار می دهد.

SEC's Strategic Plan

2004-2009 Strategic Plan

شکل ۱: استفاده از استاندارد XBRL به عنوان یکی از بندهای اساسی در سند استراتژی

در اکتبر ۲۰۰۴ بورس های اروپایی تصویب کرد که از سال ۲۰۰۵ استفاده از فرمت استاندارد در انتشار گزارشات شرکت ها اجباری شود. در این راستا بودجه ۲۰۱ میلیون دلاری در کنسرسیوم اروپا برای بستر سازی و بکارگیری استاندارد نظام مالی با هدف برقراری امکان نظارت دقیق تر بر شرکتها تصویب شد. امروزه این استاندارد کلیه بسترهای مالی شامل اطلاعات مربوط شرکتها، گزارشات هیات مدیره، گزارشات حسابداری و حسابرسی، اطلاعات معاملات، سهامداران و مجامع و سایر اطلاعات کارگزاران و بازارگردانان، اطلاعات سرمایه گذاری ها، اطلاعات بانکی، و پس انداز و اطلاعات بیمه ای را پوشش می دهد. بکارگیری این استاندارد به سرعت در اروپا در حال گسترش است. اهمیت استفاده از این استاندارد بحدی است که انجمن حسابداران رسمی امریکا (AICPA) برای سالهای متوالی به دلیل انعطاف پذیری، راحتی استفاده و به موقع بودن گزارشگری مالی در قالب زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر آن را در فهرست ۱۰ فناوری برتر خود قرار داده است. این در حالی است که با توجه به رسواییهای مالی سالهای اخیر و در پی آن تصویب قوانین و مقررات سخت گیرانه تر از سوی مقامهای ذیصلاح، محیطی ایجاد شده است که در آن می توان کیفیت اطلاعات را از طریق به کارگیری زبان گزارشگری گری تجاری توسعه پذیر بهبود بخشید. (Baldwin and Trinkle, 2011) برای مثال، اگر انرون (Enron) صورتهای مالی خود را با استفاده از زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر منتشر می کرد، تشخیص اینکه ارقام گزارش شده مربوط به درآمدها، جریانهای نقدی عملیاتی، سود و نرخهای رشد شرکت با میانگین های صنعت مربوط تناسبی نداشتند برای مقام های ذیصلاح راحت تر می شد و کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) می توانست با دادن هشدارهای لازم به ذینفعان، روند بازرسی انحرافهای مشاهده شده را سرعت دهد. (McNamar, 2003)

ضرورت به کارگیری زبان گزارشگری توسعه پذیر

بسیاری از افراد نیازمند تمرکز بر اطلاعات خاص شرکت ها می باشند که بر مبنای مقررات و قوانین و استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی تنظیم و بسط داده شده باشند. بسیاری از گزارش های مالی و تجزیه تحلیل های مربوطه صرفاً کپی می باشند و هیچ قالب مشخص و منسجمی ندارند از این رو قابلیت مقایسه ندارند و اعتماد به شفافیت و دقت اطلاعات کاهش پیدامی کند. جهت افزایش اعتماد به اطلاعات منتشر شده و استفاده بهینه کاربران، گزارشگری مالی نیازمند قالب های خاصی جهت انتظار اطلاعات می باشد. زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر قالب های خاصی را ارائه می دهد که به واسطه آن بسیاری از موارد اشاره شده رفع خواهد شد. اطلاعات منتشر شده از این طریق قابلیت مقایسه دارند و از سختی پیچیدگی در آن ها کاسته خواهد شد. با به کارگیری تکنولوژی ها و ابداعات جدید، سازمان ها قادر خواهند بود از نیروی انسانی خود جهت تحلیل، گزینش و پردازش اطلاعات به جای کاربری صرف ثبت حسابداری و فعالیت های سنتی زمان بر استفاده نمایند و بدین ترتیب کیفیت گزارش های ارائه شده و نیروی انسانی خود را بالاتر برند. زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر، شرکتها را قادر خواهد ساخت که اشتباهات احتمالی خود را کاهش دهد و به میزان حداکثری از استانداردهای گزارشگری بهره گیرد. به همین دلیل امروزه بکارگیری این زبان گزارشگری مالی یک ضرورت برای شرکتها تلقی می گردد.

مزایای استفاده از XBRL

- ۱- امکان انتقال اطلاعات به شکل زنده
- ۲- استفاده از رده بندی واحد اطلاعاتی و حذف مشکلات مفاهیم اطلاعات
- ۳- امکان دسترسی ارقام توسط کاربر
- ۴- افزایش قابلیت مقایسه گزارش های مالی
- ۵- قابلیت تطابق با پهنه وسیعی از نیازمندیهای متفاوت
- ۶- دسترسی سریع به انواع اطلاعات موجود در طبقه بندی های تعریف شده
- ۷- امکان ذخیره سازی داده ها توسط دریافت کننده و انجام عملیات محاسباتی بعدی روی آن ها
- ۸- امکان داد و ستد اطلاعات مالی بین سیستم های مختلف
- ۹- امکان استفاده از نرم افزارهای هوشمند تحلیلگر مالی مبتنی بر دریافت مستقیم اطلاعات از شرکت ها توسعه پذیر و منعطف است (محمدی و خوزین، ۱۳۹۶).

نحوه بکارگیری زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر در عملیات حسابداری

XBRL توسط انجمن حسابداران رسمی امریکا (AICPA) منحصراً برای گزارشگری مالی طراحی شده است. این انجمن در همه جوانب از XBRL، به منظور جمع آوری، انتقال و تحلیل داده ها استفاده کرده

است و پیش بینی می شود که XBRL بخشی از دفتر کل شرکت گردد. اگرچه در چند سال گذشته در حاشیه بوده اما اکنون توسط هیات استانداردهای بین المللی حسابداری ((IASB)) حمایت و پشتیبانی می شود. امروزه این زبان در ایالات متحده به اوج خود رسیده است. با رشد استفاده از XBRL فرصت توسعه خدمات اطمینان بخش توسط حسابداری ایجاد می شود. هنگام ورود اطلاعات مالی به کمک XBRL، هریک از اطلاعات به صورت نشانه هایی، علامت گذاری می شوند به عنوان مثال نمونه ای از دارائیهای جاری در ترازنامه یک شرکت فرضی در نمایه شماره ۵ زیر ارائه می شود.

شکل ۵: نحوه بکارگیری XBRL در عملیات حسابداری

Sample Company, Inc. Consolidated Balance Sheets (in Euros)		As of December 31,	
		2004	2003
Current Assets			
Inventories		350,000	175,000
Trade and other receivables		400,000	590,000
Prepayments		5,000	5,000
Cash and cash equivalents		849,000	547,000
Total current assets		1,604,000	1,317,000

< frs-gp:TradeAndOtherReceivablesNetCurrentcontextRef="Current_AsOf" unitRef="U-Euros" decimals="0">490000</ frs- gp:TradeAndOtherReceivablesNetCurrent> < frs-gp:TradeAndOtherReceivablesNetCurrent contextRef="Prior_AsOf" unitRef="U-Euros" decimals="0">590000</ frs- gp:TradeAndOtherReceivablesNetCurrent>	
---	--

	A	B	C	D
1	Sample Company (Inc)			
2				
3		Receivables	£490,000	£590,000
4		Change	-17%	
5		% of current assets	29%	46%

الزامات امنیت در خدمات گزارشگری مالی

در خدمات گزارشگری مالی تحت XBRL در خصوص تبادل پیامهایی کدگذاری شده باید ساز و کاری فراهم شود که الزامات اولیه امنیت برآورد گردد. برای نمونه، گیرنده پیام باید قادر باشد که از صحت پیام اطمینان یابد، پیام را به صورت محرمانه دریافت و هویت فرستنده را تعیین کند و همچنین ویژگیهای امنیتی خاصی برای ارزیابی چگونگی انتقال الکترونیکی و قابل اعتماد و قابل اتکا بودن پیام های کد گذاری شده باید فراهم شود.

نمایشگر زیر این الزامات را بطور خلاصه بیان می کند (عرب مازار یزدی، ۱۳۸۸):

الزامات امنیت	شرح
محرمانه بودن	زمانی که فرستنده اسناد XBRL و XARL را از طریق اینترنت به گیرنده انتقال می دهد، اسناد محرمانه باقی می ماند. به عبارت دیگر اسناد XBRL و XARL دقیقاً به همان صورت که توسط فرستنده منتقل شده، توسط گیرنده مورد نظر دریافت شده و اسناد تغییر داده نمی شوند.

تایید اعتبار	زمانی که اسناد XBRL و XARL توسط کاربر با سیستم دریافت می شود، فرستنده و گیرنده همان کسانی هستند که ادعا می کنند.
عدم انکار	زمانی که اسناد XBRL و XARL ارسال می شود، فرستنده و گیرنده بعداً نمی توانند ارسال و دریافت اسناد را انکار کنند.
مجوز (کنترل دسترسی)	فقط کاربران دارای مجوز قادر خواهند بود که به اسناد XBRL و XARL دسترسی داشته باشند.
مدیریت کلید	رمزگذاری با استفاده از کلیدهای رمز خصوصی و عمومی برای رمزدار کردن انتقال اطلاعات و نگهداری محرمانه اطلاعات منتقل شده مورد استفاده قرار می گیرد.
ردیابی های حسابرسی	ردیابی های حسابرسی مجموعه ای از سوابق رویدادهای مرتبط با دسترسی و فعالیت های کاربر است که مسئولیت پاسخ گویی کاربر را از طریق ارزیابی فعالیتهای کاربر افزایش می دهد. و همچنین رویدادهای سیستم را بررسی و مزاحم های سیستم را شناسایی می کند.

زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر و استاندارد های حسابداری

بسیاری از تهیه کنندگان و استفاده کنندگان اطلاعات مالی درباره این که آیا XBRL، اطلاعات تعریف شده توسط اصول حسابداری پذیرفته همگانی را به کار می برد و آن را به صورت علائم و نشانه گذاری به برنامه می دهد یا اینکه XBRL، اصول حسابداری پذیرفته همگانی را توسعه می دهد، با ابهام روبرو هستند. زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر، بسط اصول حسابداری پذیرفته همگانی محسوب نمی شود، اما گزارش های مالی شرکتها را مطابق با اصول حسابداری پذیرفته همگانی، ارائه می کند. در کل، XBRL اثری اساسی و مهم روی فرآیند استاندارد گذاری دارد و استانداردها کمتر از گذشته به صورت ساختار سستی ارائه می شوند و بیشتر درباره ارائه حقایق تجاری بحث می شود. اینکه XBRL سریعتر و ارزان تر اطلاعات مالی را مقایسه و گزارش می کند، بدین دلیل نیست که XBRL اساس و زیر بنای حسابداری و طبقه بندی های حسابداری را تغییر می دهد. برخی فکر می کنند که XBRL استانداردهای جدید حسابداری را صورت بندی می کند، اما واقع چنین نیست. XBRL به طور الکترونیکی جنبه های مشخصی از استانداردهای حسابداری موجود را در بردارد تا این استانداردها در قالب سازمانی برای اشخاص و برنامه های رایانه ای قابل درک است. XBRL مفاهیم گزارشگری مالی یا حسابداری مالی را تعریف نمی کند بلکه مفاهیم موجود حسابداری را به طور الکترونیکی در بردارد. XBRL با تهیه صورتهای مالی الکترونیکی به بهبود گزارشگری معطوف است. در بلند مدت XBRL باید تغییرات گزارشگری مالی را آسان کند. البته این تغییرات را بازار اعمال می کند نه XBRL. زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر،

نمودار استاندارد از حسابهایی نیست که در سازمانها استفاده می شوند. بلکه روشی است برای تطبیق اطلاعات استفاده شده داخلی با اقلام عمومی در خارج از سازمان، که برای دستیابی به قابلیت مقایسه، استفاده می شود. گفتنی است که XBRL افشای اطلاعات اضافی و میزان کامل بودن افشای آنها را تعیین نمی کند بلکه هبات استانداردهای حسابداری مالی، هیات استانداردهای حسابداری بین المللی، و سایر سازمانهای وضع کننده اصول حسابداری می توانند تصمیم بگیرند یا قضاوت کنند که یک سازمان باید در چه مواردی را در صورتهای مالی افشا کند. افشاگری ها را فقط کاربر در XBRL مشخص می کند. در واقع XBRL علاوه بر سازگاری با اصول و مفاهیم حسابداری، قادر است از عهده بسیاری از ناکارایی ها و حجم زیاد کار سیستم گزارشگری امروزی برآید (اسکو وبرزگر خاندوزی، ۱۳۹۱).

سطوح پذیرش XBRL

گارنر و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود ۴۴ نوع مختلف از پذیرندگان XBRL را تعریف نموده اند که شامل ناپذیرنده، کم پذیرنده، پذیرنده متوسط و پذیرنده بالا است. به طور کلی شرکت ها، سطح پذیرش را بر اساس هزینه ها و منافع حاصل از هر سطح انتخاب می کنند. ناپذیرندگان شرکت هایی هستند که به هیچ وجه برای هیچ هدفی از XBRL استفاده نمی کنند. کم پذیرندگان از XBRL برای اهداف نظارتی و یا شریک تجاری استفاده می کنند، اما تبدیل داده های خود به XBRL را برون سپاری می کنند. پذیرندگان متوسط آندسته از شرکت هایی هستند که تبدیل داده های مالی به XBRL را به صورت داخلی انجام داده و از اطلاعات مالی با فرمت XBRL تنها برای مقاصد خارجی استفاده می کنند. در نهایت، پذیرندگان بالا، داده های خود را به صورت داخلی به XBRL تبدیل نموده و از آن برای اهداف داخلی و خارجی استفاده می کنند. نگاره های یک و دو در زیر به ترتیب سطوح مختلف پذیرش XBRL و مزایا و معایب هر سطح پذیرش را به طور خلاصه ارائه نموده است:

تگاره (۱): سطوح مختلف XBRL

تبدیل داده ها به XBRL	عدم پذیرش	پذیرش کم	پذیرش متوسط	پذیرش بالا
تبدیل داده ها به XBRL	عدم تبدیل داده ها	برون سپاری	اجرا شده به صورت داخلی	اجرا شده به صورت داخلی
استفاده خارجی از XBRL	عدم استفاده خارجی	استفاده جهت پاسخگویی به نیاز های نظارتی یا شرکای تجاری	استفاده جهت پاسخگویی به نیاز های نظارتی یا شرکای تجاری	استفاده جهت پاسخگویی به نیاز های نظارتی یا شرکای تجاری
استفاده داخلی از XBRL	عدم استفاده داخلی	عدم استفاده داخلی	عدم استفاده داخلی	استفاده داخلی

تگاره (۲): خلاصه مزایا و معایب سطوح مختلف XBRL

معایب	مزایا	سطوح پذیرش
از دست دادن هرگونه مزیت احتمالی استفاده از XBRL	به تخصص XBRL داخلی نیاز ندارد به سرمایه گذاری نیاز ندارد بدون نیاز به مهارت و تخصص اضافی اطلاعات گزارشگری مالی می تواند سریعتر تکمیل و از زمان کارکنان کمتر از سطوح دیگر استفاده شود.	عدم پذیرش
نیازمند استخدام یک فروشنده برای تبدیل داده است نیازمند برخی سطوح تخصصی XBRL داخلی برای بررسی کار فروشنده است ممکن است هزینه تهیه گزارش های خارجی را افزایش دهد	به تخصص XBRL داخلی نیاز ندارد به سرمایه گذاری نیاز ندارد منحنی یادگیری نسبت به پذیرش متوسط و بالا است اطلاعات گزارشگری مالی می تواند سریعتر تکمیل از زمان کارکنان کمتر از پذیرش متوسط و بالا استفاده شود.	پذیرش کم
نیازمند سرمایه گذاری در نرم افزار و سخت افزار برای تبدیل است.	حفظ کنترل و روند تبدیل پایین تر سطح سرمایه گذاری	پذیرش متوسط

نیازمند برخی سطوح تخصص XBRL داخلی است	پایین ترین سطح تخصص XBRL مورد نیاز است	
نیازمند بالاترین سطح سرمایه گذاری در نرم افزار و سخت افزار برای تبدیل است. نیازمند بالاترین سطح تخصص XBRL داخلی است	حفظ کنترل و روند تبدیل انتقال آسان تر داده های مالی داخلی کاهش احتمالی هزینه کل	پذیرش بالا

ناپذیرندگان:

نیازی به استفاده از XBRL توسط شریک تجاری یا سازمان نظارتی نمی بینند. با عدم پذیرش، این شرکت ها از هزینه های مالی در ارتباط با تبدیل XBRL جلوگیری کرده و همچنین از هرگونه مزایای احتمالی در ارتباط با استفاده از XBRL چشم پوشی نموده اند. نمونه ناپذیرندگان شامل شرکت های خصوصی و یا شرکت های واقع در کشورهای بدون حکم قانونی برای XBRL می باشد (نوجوان، محمدی وفیل سرایی، ۱۳۹۵).

کم پذیرندگان:

با انتخاب برون سپاری تبدیل داده ها به فرمت XBRL، کم پذیرندگان نیاز به تغییر قابل توجه سیستم های اطلاعاتی خود و پذیرش XBRL برای استفاده داخلی را از بین برده اند. سازمان ها اغلب پذیرش کم را انتخاب می کنند، زیرا آنها تصور می کنند برون سپاری ارزان تر است و نیاز به تخصص داخلی برای برچسب زدن XBRL ندارد.

برون سپاری تبدیل داده ها به فرمت XBRL به طور معمول از مراحل زیر تشکیل شده است:

۱. شرکت یک فروشنده تعیین می کند.
۲. شرکت صورتهای مالی خود را به فروشنده تسلیم می کند.
۳. فروشنده صورتهای مالی را به XBRL تبدیل می کند.
۴. یک مدیر در شرکت صورتهای مالی تبدیل شده به XBRL توسط فروشنده را جهت اطمینان از صحت و کامل بودن بررسی می کند.

فرآیند برون سپاری معمولاً به طور متوسط سه تا چهار ماه طول می کشد تا تکمیل شود. اگرچه روش برون سپاری به سازمان امکان انتقال کار تبدیل به یک شرکت دیگر را می دهد، اما مدیران باید دارای دانش لازم برای بررسی صحت و کامل بودن صورتهای مالی تبدیل شده به XBRL باشند. یکی از مزایای برون

سپاری تبدیل، این است که میزان زمان صرف شده می تواند به طور قابل توجهی نسبت به زمانی که تبدیل داده ها از طریق فرایند های داخلی انجام می شود، کاهش یابد.

پذیرندگان متوسط

پذیرندگان متوسط، سیستم های مالی فعلی حفظ کرده و داده های مالی خود را از طریق فرآیندهای داخلی، برای برآورده ساختن الزامات قانونی و یا شریک تجاری به فرمت XBRL تبدیل می کنند. این سطح پذیرش نشان دهنده پایین ترین سطح سرمایه گذاری برای تبدیل داخلی XBRL می باشد. پذیرندگان متوسط میزان زیادی پول و زمان برای تبدیل صورتهای مالی خود صرف می کنند، اما آن ها از XBRL برای مقاصد داخلی استفاده نمی کنند و به این ترتیب ممکن است به طور کامل از مزایای بهره‌وری از XBRL برخوردار نشوند. آن ها با انجام تبدیل، قادر به حفظ کنترل بر فرآیند تبدیل صورتهای مالی خود هستند، اما XBRL هنوز به طور کامل در سیستم حسابداری مالی گنجانده نشده است.

پذیرندگان بالا

پذیرندگان بالا امکان برخورداری از مزایای کامل پذیرش XBRL را دارند. با پذیرش بالا، کنترل کامل بر فرآیند تبدیل را حفظ کرده، یک انتقال آسان از داده های مالی داخلی انجام داده و امکان تحقق بخشیدن به کاهش هزینه های کل گزارش را دارا هستند. جان استنشال (۲۰۰۷)، یک مورد که در آن روش پذیرش بالا، ۲۵٪ در زمان و هزینه گزارشگری مالی، صرفه جویی کرده را استناد کرده است. پذیرندگان بالا ممکن است همچنین از XBRL به صورت داخلی برای برخی مقاصد استفاده نمایند. یکی از اشکالات ممکن برای پذیرش بالا این است که پذیرندگان باید سطح بالایی از تخصص را دارا باشند و همچنین در سخت افزار و نرم افزارهای لازم برای تبدیل داده های مالی به XBRL سرمایه گذاری نمایند. در بررسی آنلاینی که توسط گارنر و همکاران، با هدف اندازه گیری سطح پذیرش XBRL از شرکت های فعال در سراسر مناطق مختلف جهان و از صنایع مختلف صورت گرفت، نتایج زیر حاصل گردید:

نگاره (۳): سطوح پذیرش شرکت کنندگان در نظرسنجی

سطح پذیرش	تعداد	درصد
عدم پذیرش	۲۵	۳۶٪
پذیرش کم	۲۵	۳۶٪
پذیرش متوسط	۱۷	۱۸٪
پذیرش بالا	۲۷	۲۸٪

همانطور که نگاره ۳ نشان می دهد، اکثریت اندکی از سازمان ها ناپذیرنده (۳٪، ۲۶٪) یا کم پذیرنده (۳٪، ۲۶٪) XBRL هستند. تقریباً ۱۹٪ از شرکت ها پذیرندگان متوسط (۹٪، ۱۸٪) و (۴٪، ۲۸٪) پذیرندگان بالا هستند. این نتایج نشان می دهد که شرکت ها در درجه اول از یکی از دو استراتژی پذیرش: (۱) برون سپاری تبدیل XBRL و یا (۲) تبدیل به XBRL داخلی و استفاده از آن برای مقاصد داخلی و خارجی، استفاده می کنند (نوجوان، محمدی وفیل سرایی، ۱۳۹۵).

نتیجه گیری:

گزارشگری مالی به عنوان نتیجه نهایی سیستمهای اطلاعاتی حسابداری برای استفاده کنندگان از اطلاعات مالی از جهت ارایه وضعیت مالی و پاسخگویی و نیز در نقش مباشرت مدیریت، مهم تلقی می شود. پیشرفت های سریع در رایانه و فناوری اطلاعات، روشهای کسب و کار و روش انتشار اطلاعات را متحول نموده است و سازمانها در تلاشند تا اطلاعات مالی را طوری ارایه نمایند تا امکان دسترسی کاربران به اطلاعات و امکان تبادل مؤثر و به موقع اطلاعات بین تهیه کنندگان و ذینفعان افزایش یابد. زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) اطلاعات مالی را با روشی استاندارد شده در زمینه تهیه، انتشار و تبادل اطلاعات مالی ارایه می کند. بنابراین XBRL زبانی مبتنی بر XML است که برای ارتباط الکترونیکی داده های تجاری است. این دو زبان توسعه پذیر هستند بدین معنی که در تاریخهای بعد از طراحی به سهولت می توان ترکیبهای جدید را به آن افزود. زبان XBRL در واقع اقتباس حرفه مالی از برای گزارشگری مالی است. در XBRL به تمام داده های مالی برچسب هایی زده می شود که آنها را به عنوان دارایی، بدهی، سرمایه، سود و غیره از هم متمایز می سازد. بر این اساس کاربران می توانند به آسانی، داده ها را همراه با برچسب هایی مثل وجوه نقد استخراج یا تغییر شکل دهند و به کمک نرم افزارهای کاربردی تحلیلی، تجزیه و تحلیل کنند (Enachi et al., 2015). گزارشگری مالی توسعه پذیر XBRL، انقلاب جدیدی در زنجیره عرضه اطلاعات ایجاد نموده است و هدف از به کار گیری این زبان جدید در بازار سرمایه، گزارشدهی یکسان صورت های مالی و کمک بیشتر و استفاده کنندگان از اطلاعات و صورت های مالی است. همچنین ایکس بی آر ال منافع عمده ای را در همه مراحل تجزیه و تحلیل و گزارشگری تجاری ارایه می کند. این منافع، شامل کاهش بهای تمام شده، سرعت عمل، عملیات خودکار، اعتماد بخشی و بررسی دقیق تر داده ها، بهبود تهیه کنندگان و استفاده، فرآیندها، تجزیه و تحلیل پیشرفته، کیفیت بالاتر اطلاعات و تصمیم گیری استفاده کنندگان داده های مالی را قادر می سازد تا از فرآیندهای دستی هزینه بر که به طور عموم شامل مقایسه زمان مصرف شده و جمع آوری و ثبت دوباره داده ها است، دوری کنند.

پیشنهادهات:

امروزه زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) به عنوان یک انقلاب در گزارشگری مالی تلقی می شود که باعث کاهش هزینه تولید، کاهش میزان خطا و دسترسی سریع تر و آسان تر به اطلاعات و افزایش ویژگی کیفی مربوط بودن اطلاعات جهت استفاده تولیدکنندگان و استفاده کنندگان از اطلاعات صورت های مالی می شود. لذا استفاده از XBRL اکنون برای تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران امری ضروری می باشد. بنابراین به مدیران شرکتهای بورسی پیشنهاد می شود تا با آشنایی بیشتر با سیستم گزارشگری توسعه پذیر مالی و مزایای حاصل از به کارگیری آن، همگام با تحولات جهانی در حوزه گزارشگری مالی، استراتژی های مناسبی را جهت به کارگیری این فناوری اتخاذ نمایند.

فهرست منابع و مآخذ

- اسکو، وحیدو عابدین برزگر خاندوزی. (۱۳۹۱). "نقش زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر XBRL در حرفه حسابداری. همایش منطقه ای حسابداری در عصر فناوری اطلاعات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مینودشت، اردیبهشت ۹۱.
- باغومیان، رافیک. (۱۳۹۲). "تاثیر زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر بر حرفه حسابرسی"، مجله حسابرس، شماره ۶۸، صص: ۵۶-۶۶.
- باقریان کاسگری، عباس. (۱۳۸۶). "بورس الکترونیک، استانداردها و شبکه های هوشمند نظارتی"، ماهنامه بورس، شماره ۶۱، ۶۱-۴۰.
- بزرگ اصل، موسی و ولی پوررکنی، (۱۳۸۵). "آشنایی با مفاهیم و کاربرد زبان گزارشگری تجاری گسترش پذیر"، فصلنامه حسابداری رسمی، شماره ۹۸.
- پوریانسب، امیر و اسکندری، مجید. (۱۳۹۲). "XBRL زبان یکپارچه اطلاعات مالی در فضای گسترده جهانی"، فصلنامه بازار و سرمایه، شماره ۳۳ و ۳۴، ۴۸-۴۶.
- پاکروان، لقمان. (۱۳۹۱). "حسابرسی در زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر"، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۲۷۴۷، هشتم مهرماه صفحه ۲۲.
- ثقفی، علی؛ عرب مازار یزدی، محمد ورافیک باغومیان. (۱۳۸۴). "گزارشگری مالی در اینترنت و وضعیت آن در ایران"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۰ و ۱۱ صص: ۱۲۷-۱۵۶.
- شیپوریان، سعید و احمدی، محمدرضا. (۱۳۸۸). "XBRL ضرورتی برای حسابداری و آینده گزارشگری مالی"، فصلنامه حسابداری و مدیریت مالی، شماره ۱، ۵۶-۳۸.
- عبدالحی، علی و طاهره منزوی. (۱۳۹۰). "شناسایی و الویت بندی سناریوهای پیاده سازی زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر در بازار سرمایه ایران"، فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال چهارم، شماره ۱۴، صص: ۲۱۹-۲۰۳.
- عرب مازار یزدی، محمد. و حسنی آذر، الهام. (۱۳۸۵). "امنیت در خدمات گزارشگری مالی مبتنی بر XBRL"، ماهنامه حسابداری، شماره ۱۷۸.
- عرب مازار یزدی، محمد و بهروز جابری نسب. (۱۳۸۸). "ایکس بی آرال، انقلاب گزارشگری مالی در دهه اخیر"، مجله حسابداری، شماره ۲۰۳، سال ۲۳، ماه اردیبهشت، صص: ۴۰-۴۸.
- فریور لیلان، فیروز. (۱۳۸۶). "بررسی عوامل کمک کننده به حسابرسی در محیط زبان گزارشگری مالی قابل توسعه XBRL" پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- کردستانی غلامرضا و مصطفی رحیمی. (۱۳۸۸). "حسابرسی مستمر و زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر"، فصلنامه حسابداری رسمی، شماره ۸، زمستان، صص ۱۱۳-۱۰۴.

- میربلوک، فرهاد و انوشه، مهدیه. (۱۳۹۲). "جهانی شدن بورس تهران از جاده XBRL می گذرد"، ماهنامه بورس، شماره ۱۰۴ و ۱۰۵، ۶۱-۶۰.
- محمدی، جمال و علی خوزین. (۱۳۹۶). "اولویت بندی عوامل مؤثر بر به کارگیری زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) به روش AHP و تاثیر آن در تسهیل امر حسابرسی". فصلنامه دانش حسابرسی، شماره ۶۹، صص: ۲۳۱-۲۶۰.
- محمدی، جمال و علی خوزین. (۱۳۹۶). "بررسی نقش زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) بر بهبود کیفیت گزارشگری مالی و افزایش شفافیت مالی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی"، فصلنامه پژوهش حسابداری، شماره ۲۶ پاییز ۹۶ صص ۴۱-۵۹.
- محمدی، جمال و علی خوزین. (۱۳۹۶). "نقش زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) در حسابداری"، فصلنامه پژوهشنامه مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، شماره ۸، صص: ۱۱-۳۰.
- محمدی، جمال و علی خوزین. (۱۳۹۶). "بررسی نقش زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر (XBRL) بعنوان یک تکنولوژی اطلاعاتی نوین در بهبود حاکمیت شرکتی"، فصلنامه پژوهشهای جدید در مدیریت و حسابداری، شماره ۲۴، صص: ۱۲۹-۱۳۹.
- نوجوان، مهناز؛ محمدی، مهدی و مهدی فیل سرایی. (۱۳۹۵). "بررسی ابعاد زبان گزارشگری (XBRL) و سطوح پذیرش آن"، فصلنامه پژوهش حسابداری، شماره ۲۲ صص ۱-۱۵.
- نیکبخت، محمدرضا و گلکار، راحله. (۱۳۹۰). "بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش زبان توسعه پذیر گزارشگری مالی در شرکت ملی پتروشیمی ایران و شرکتهای تابعه." فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی شماره ۶۶.

___ Bergeron (2003) , Essentials of XBRL. Financial reporting in the 21st Centary , Wiley, Hoboken, N. J .

___ Baldwin. A, Trinkle. Brad S, (2011), "The Impact of XBRL: A Delphi Investigation ", The International Journal of Digital Accounting Research, Vol. 11, pp. 1-24.

___ Belford, T. (2000). "A Whole New Web Language", CA Magazine, Vol. 133: 6, Pg.

___ Boritz , J. E and W. G No, (2003a). Business reporting with XML. XBRL (Extensible Business Reporting Language). The Internet Encyclopedia , john wiley, New York.

___ Capozzoli E. A. (2007). "The impact of XBRL on the oil and gaz industry", oil IT journal.

___ Depietro R, Wiarda E, Fleischer M. (1990). The context for change: organization, technology, and environment. In L. G. Tornatzky, M. Fleischer, The processes of technological Innovation.

- ___ Enachi, Mihaela and And one, Ioan I. (2015). The progress of XBRL in Europe – projects, users and prospects. *Procedia Economics and Finance* 20. 185 – 192.
- ___ Garner, Dana, Henderson, Dave, Sheets, Steven D,Trinkle, Brad. (2013). ”The Different Levels of XBRL Adoption”, *Management Accounting Quarterly*, Vol. 14. No. 20.
- ___ John Stantial , (2007) , “ROI on XBRL”, *Journal of Accountancy*, pp. 32-35.
- ___ McNamar R. T. (2003). , *New Technology Can Help Avoid ASecond Enron, Regulation*, 26 (3), 62-67, 2003.

